

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія музики і хореографії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦО
«   »   2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОДАТКОВИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

II курс

для студентів

Спеціальність: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Освітньої програми: Середня освіта (Музичне мистецтво)
Освітньо-кваліфікаційного рівня: молодший спеціаліст

Київ – 2020

Розробник: Ляцова Ганна Петрівна, викладач циклової комісії музики і хореографії.
Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі: Алієва Е.Ш., Білоус О.О., Дубасюк Е.В., Ляцова Г.П., Шпирка О.Д. -
викладачі циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум»
Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від «27» серпня 2020 року №1

Голова циклової комісії музики і хореографії Романова Тетяна РОМАНОВА

Робочу програму перевірено

«28» серпня 2020р

Заступник директора з навчально-методичної роботи Гейхман Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора з навчальної роботи Карлінська Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «_____» 20__ р., протокол № _____

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «_____» 20__ р., протокол № _____

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «_____» 20__ р., протокол № _____

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «_____» 20__ р., протокол № _____

**1. Опис предмета навчальної дисципліни
«ДОДАТКОВИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ»**

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
Вид дисципліни	нормативна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/ годин	1/30	
Курс	2	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів за розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	0.5	0.5
Обсяг годин, у тому числі:	15	15
Аудиторні	14	14
Модульний контроль	1	1
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	-	-
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу - опанування студентами навичок гри на другому (додатковому) музичному інструменті, який можна застосовувати у навчальному процесі та майбутній музично-педагогічній діяльності.

Основні завдання навчального курсу:

- Опанування студентами техніками гри на додатковому музичному інструменті;
- Оволодіння інтерпретаційними уміннями та засвоєння методів роботи над музичним твором;
- розвиток музичних здібностей студентів (музичний слух, музична пам'ять, відчуття метро-ритму тощо);
- формування та розвиток навичок читання нот з аркуша, гри нескладних творів на слух, акомпанування, транспонування тощо;
- формування сценічної культури та артистизму.

Завдання навчальної дисципліни - формування ряду компетентностей студента, зокрема:

інтегральна (комплексна інтеграція знань, умінь і навичок із таких фахових дисциплін: спеціальний музичний інструмент, теорія та історія музики, спрямована на розвиток особистості, здатність до творчої самореалізації у сфері музичного мистецтва);

комунікативна (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності, здатність працювати у команді, вільне володіння українською мовою, здатність до професійного спілкування іноземною мовою);

самоосвітня (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію);

інформаційна (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел, необхідної для навчальної і педагогічної діяльності, здатність до ефективного використання інформаційних технологій у соціальній та професійній діяльності).

Фахові:

музично-теоретична (здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва у музикознавчій, виконавській та педагогічній діяльності).

Предметні:

інструментально-виконавська (здатність здійснювати виконавську діяльність на базі професійних знань та навичок гри на музичному інструменті, оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів).

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення навчальної дисципліни «Додатковий музичний інструмент» передбачає досягнення наступних результатів:

- усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіти мотивацією до здійснення професійної діяльності;
- володіти рухо-моторними навичками у виконанні різних видів техніки, та основними прийомами звуковидобування;
- демонструвати усвідомлене володіння аплікатурними навичками, здатність до оптимального вибору аплікатури;
- володіти засобами виразного інтонування;
- володіти прийомами виконання кантени, тембральністю звуку у відтворенні музичних образів кантеного змісту;
- володіти навичками гри в творах різних жанрів і стилів;
- вміти відтворювати фразування мелодії, відчувати кульмінаційний розвиток, мислити великими побудовами;
- бути здатним до слухового самоконтролю;
- володіти навичками поліфонічного мислення;
- вміти аналізувати будову поліфонічних творів (визначати тему, протискладення,);
- здійснювати музично-теоретичний аналіз музичних творів, вміння застосовувати його для пошуку рішень в інтерпретації музики;
- вміти відтворювати різні емоційні стани в контрастних темах творів великої форми;
- бути спроможним до цілісного емоційно-образного осягнення твору великої форми;
- вміти інтерпретувати музичні твори;
- бути готовим до професійного психофізіологічного володіння собою під час сольних концертних виступів та виступів у складі ансамблю;
- знати жанрові-стильові особливості музики;
- бути спроможним до яскравого та образного відтворення музичного репертуару;
- аналізувати музичний репертуар, самостійно добирати педагогічний репертуар різного спрямування;
- володіти навичками читання нот з аркуша.

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Практичні	Підсумковий контроль	Форми контролю
модуль 1					
Основні компоненти практичної та технічної підготовки					
1	Знайомство з інструментом, постановка правої та лівої рук, звуковедення.	1	1		
2	Штрихи: legato, stacatto, non stacatto, detache, pizz.	3	3		
3	Знаки альтерації, позиції, октави.	2	2		
4	Метроритм і ритмічний малюнок.	2	2		
5	Засоби виразності музичної мови.	2	2		
6	Агогіка і динамічні відтінки.	2	2		
7	Прийоми гри музичних творів в ансамблі.	3	2	1	Модульний контроль
	Разом	15	14	1	
модуль 2					
Педагогічно-виконавське спрямування програмового матеріалу					
1	Музична фраза, речення, період.	1	1		
2	Художньо-звуковий задум композитора та шляхи його реалізації.	2	2		
3	Використання штрихів в програмних творах.	3	3		
4	Формування творчого підходу до виконуваних творів	2	2		
5	Читання нот з аркушу в простих розмірах 2/4, 3/4, 4/4.	2	2		
6	Робота над виразністю виконання музичних творів	2	2		
7	Оволодіння технічними навичками гри на музичному інструменті.	3	2	1	Модульний контроль
	Разом	15	14	1	
	Всього	30	28	2	

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Музична мова як основа виконавської діяльності студента

Тема 1. Знайомство з інструментом, постановка правої та лівої рук, звуковедення.

Вивчення назви інструмента, його будови, відпрацювання постановки правої та лівої рук, методом демонстрації. Відпрацювання звуковедення.

Література: 2.

Додаткова література: 4.

Тема 2. Штрихи: legato, stacatto, non stacatto, detache, pizz.

Цілісні та поетапні типи роботи, відпрацювання штрихів на гамах та етюдах.

Література: 5.

Додаткова література: 4.

Тема 3. Знаки альтерації, позиції, октави.

Інтонаційна виразність. Єдність мелодії та супроводу. Різні типи мелодії. Фразування. Контраст звуковий, артикуляційний, динамічний, тембровий.

Література: 3-4.

Додаткова література: 4.

Тема 4. Метроритм і ритмічний малюнок.

Цілісні та поетапні типи роботи над музичними творами. Мішані типи роботи. Вивчення більш глибоких за змістом та більш складних за формою і фактурою творів.

Література: 3 –5

Додаткова література: 3.

Тема 5. Засоби виразності музичної мови.

Мелодія мистецтва «співу» на інструменті. Відчуття і визначення єдиної ритмічної пульсації. Типові помилки відтворення ритму. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування, штрихів, динаміки, фразування. Виконання музичних творів різних за стилем, змістом, характером.

Література: 1 –2

Додаткова література: 2.

Тема 6. Темп і динамічні відтінки.

Вивчення груп темпу, і розбір динаміки задля художньої виразності твору. Виконання музичних творів різних за стилем, змістом, характером.

Література: 4-5.

Додаткова література: 1.

Тема 7. Прийоми гри музичних творів в ансамблі.

Відчуття і визначення єдиної ритмічної пульсації. Типові помилки відтворення ритму. Оволодіння вміннями якісного аналізу й слухання твору.

Література: 3-5.

Додаткова література: 2.

Змістовий модуль 2

Педагогічно-виконавське спрямування програмового матеріалу

Тема 1. Музична фраза, речення, період.

Поглиблений розбір й аналіз твору на прикладі знайомих пісень. Формування виконавських навичок у музичних творах шкільного репертуару. Художньо-виразне виконання творів

Література: 2.

Додаткова література: 3.

Тема 2. Художньо-звуковий задум композитора та шляхи його реалізації

Інтерпретаційна модель музично-художнього твору. Емоційно-образний зміст музичного твору. Драматургія та архітектоніка музичних творів. Засоби реалізації інтерпретаційної моделі музичного твору. Формування виконавських навичок.

Література: 1 – 5.

Додаткова література: 1 – 3.

Тема 3. Використання штрихів в програмних творах.

Відпрацювання штрихів на етюдах та гамі, зупинки у складних моментах та детальне вивчення музичних моментів.

Література: 1-2.

Додаткова література: 3.

Тема 4. Формування творчого підходу до виконуваних творів

Аналіз стильових особливостей виконання всієї програми. Відчуття динамічної, ритмічної та художньої цілісності творів. Характеристика рис кожного музичного твору. Визначення інтонаційної, динамічної, ритмічної функцій. Закріплення навичок кантиленного звуковидобування.

Література: 5.

Додаткова література: 1 – 4.

Тема 5. Читання нот з аркушу в простих розмірах 2/4, 3/4, 4/4.

Детальний розбір твору, гра в повільному темпі задля осмисленої дії, при роботі над музичним твором.

Література: 4

Додаткова література: 3

Тема 6. Робота над виразністю виконання музичних творів.

Робота над стильовими особливостями, опрацювання твору різними методами гри на музичному інструменті.

Література: 2.

Додаткова література: 1 – 2.

Тема 7. Оволодіння технічними навичками гри на музичному інструменті.

Відпрацювання технічних моментів за допомогою технічного матеріалу, етюди та гами, відпрацювання різних штрихів.

Література: 5.

Додаткова література: 4.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування практичних занять	1	14	14	14	14
Виконання завдань на практичних заняттях	10	14	140	14	140
Контрольне модульне прослуховування	25	1	25	1	25
Разом			179		179
Максимальна кількість балів		358			

Контрольні вимоги

III семестр: контрольне заняття

Виконання двох творів:

1. Етюд
2. П'єса

Контрольні вимоги

IV семестр: контрольне заняття

Виконання трьох творів:

1. Твір дошкільного репертуару
2. Інструментальний ансамбль
3. Добір супроводу до дитячої пісні

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання		Бали
1.	Практичне виконання 2 творів малої форми	своєчасність виконання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		ініціативність	1	
5.	Дотримання основних етапів вивчення п'єс кантиленного та віртуозного характеру			8
6.	Опанування виконавських виражальних засобів			6
7.	Реалізація художнього задуму			6
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>Практичне виконання фортепіанних п'єс різних за жанрами та стилями</i>	своєчасність виконання	1	8
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		ініціативність	1	
11.	<i>Відкрите прослуховування: реалізація виконавського задуму при виконанні п'єс шкільного репертуару</i>			8
12.	<i>Робота над звуковими особливостями різнохарактерних творів</i>			9
Максимальна кількість балів				25
Усього				50

6. 4. Шкала відповідності оцінок навчальних досягнень студентів

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 балів -34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Бали	Визначення
23-25	Довершене художнє виконання творів лише з незначною кількістю помилок, що не мають принципового значення у демонстрації вищого рівня компетентності; стилістично вірне виконання, без порушень авторського тексту.
21-22	Художньо переконлива інтерпретація творів вище середнього рівня досконалості з незначними помилками на високому рівні компетентності; стилістично вірне виконання з незначними порушеннями авторського тексту.
19-20	Програма опанована, виконана з невеликою кількістю змістовних помилок, що забезпечило прояв необхідної компетентності; незначні стилістичні похибки з деякими порушеннями авторського тексту.
17-18	Програма виконана, але зі значною кількістю технічних та змістовних недоліків, що знижують рівень компетентності до середнього. Технічно недосконале, невпевнене виконання всіх творів програми.
15-16	Виступ задовольняє мінімальні вимоги до академічного виконання музичних творів на низькому рівні компетентності. Цілісне виконання всієї програми з допущенням текстових, інтонаційних, темпових та інших недоліків.
1-14	Відсутність цілісного виконання програми; виконання музичних творів зі значними художньо - технічними недоліками, що не задовольняє мінімальних вимог до необхідного рівня компетентності.

7. Навчально-методична картка дисциплін «ДОДАТКОВИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ»

Разом – 30 год., практичні заняття – 28 год.,
модульний контроль – 2 год.

	3 семестр						4 семестр							
Модулі	Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
Назва модуля	Музична мова як основа виконавської діяльності студента						Педагогічно-виконавське спрямування програмового матеріалу							
К-сть балів за модуль	179 балів						179 балів							
Заняття	1 – 6		7– 14				1 – 7		8 – 14					
Лекційні														
Семінари														
Практичні	7		7				7		7					
Назва початкової назви модуля (практичне заняття)	Знайомство з інст. пост. правої та лівої рук, звуковедення.	Штрихи: legato, staccato, non staccato,	Знаки альтерації, позиції, октави.	Метроритм і ритмічний малюнок.	Засоби виразності музичної мови.	Агогіка і динамічні відтінки.	Прийоми гри музичних творів в ансамбл.	Музична фраза, речення, період.	Художньо-звуковий задум композитора.	Використання штрихів в програмних творах.	Формування творчого підходу до виконуваних творів.	Читання нот з аркушу в простих розмірах 2/4, 3/4, 4/4.	Робота над виразністю виконання музичних творів.	Оволодіння технічними навичками гри на музичному інструменті.
Види поточного контролю	Контрольне модульне прослуховування 25 б.						Контрольне модульне прослуховування 25 б.							
Усього за період роботи	3586.													

ОРИЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР

ЕТЮДИ для скрипки

1. Л. Аджемовій Вибрані легкі етюди для скрипки ч.2
2. Б. Кривопуст Етюди для 1-2 класу.
3. О. І Новицький Етюди для скрипки на теми українських народних, дитячих та авторських пісень.

ЕТЮДИ для фортепіано

1. Лешгорн А.Тв. 65. Вибрані етюди (за вибором).
2. Майкапар С. Тв. 33. Мініатюри: Біля моря вночі
3. Черні К. Тв. 821. Етюди: №№5, 7, 24, 26, 33, 35.
4. Вибрані фортепіанні етюди.

ЕТЮДИ для гітари

1. Агуадо Д. «Етюд»
2. Калінін В. «Етюд»

ЕТЮДИ для бандури

1. Етюди О.Герасимен
2. Б. Щмалій Етюди для 1-2 класу.

ЕТЮДИ для баяна

1. Вибрані етюди для баяна
2. А. Н. Романова 6 етюдів для початківців
3. Етюди для баяна випуск №1, №2, №3.

П'ЕСИ для скрипки

1. Б. Кривоуст “Музична абетка”.
2. І.А. Хассе “Бере і Менует”.
3. М. Глінка “Танець”.
4. П.І. Чайковський “Гра в конячки”.
5. Д. Кабалевський “Клоуни”.
6. Б. Барток “Словацька народна пісня”.
7. Н. Бакланов “Мелодія і етюд”.
8. В. А. Моцарт “Андантіно”.
9. Р. Глієр “Монгольська пісня”.
10. Н. Козловський “Вальс”.
11. В. А. Моцарт “Менует”.
12. В. А. Моцарт “Полонез”.
13. В. Косенко “Пастораль”.
14. Е. Гріг “Андантіно”.

П'ЕСИ для фортепіано

1. Барвинський В. Дош.
2. Барток Б. Вибрані дитячі п'єси (за вибором).
3. Дітям: Зош. 1: №№ 13- 15, Зош. 2: №№ 23, 26- 28 .
4. Мікрокосмос. Зош. 2, 3 (за вибором).
6. Бетховен Л. П'ять шотландських народних пісень (за вибором).
7. Гайдн І. Дві п'єси: Фа мажор, Мі- бемоль мажор.
8. Гедіке О. Тв. 6. 20 маленьких п'єс: №14.
9. Гендель Г. Три менуєта: Фа мажор, ре мінор.
10. Глінка М. Полька, Почуття.
11. Глієр Р. Тв. 43. Маленький марш.
12. Гнесіна О. П'єси- картини: № 4.Зі скакалкою, № 9.Засяло сонечко.
13. Гречанінов О. Тв. 118. Східний наспів.
14. Дваріонас Б. Маленька сюїта: Вальс соль мінор, Млин, Прелюдія.

П'ЄСИ для гітари

2. Гуркін В. «Грустная песня»
3. Джуліані М. «Екосез»
4. Іванов-Крамської «Вальс»
5. «Іспанський танець» обробка В. Калініна
6. Калінін В. «Маленький іспанець»
- 7 8. Каркассі М. «Алегрето»
9. Каркассі М. «Етюд» ля-мінор
10. Каркассі М. «Прелюдія»
11. Каруллі Ф. «Вальс»
12. Каруллі Ф. Етюд ре-мажор
13. Каруллі Ф. «Сонатина»
14. Копенков О. «Качуча»
15. Литовська народна пісня «Добрий мірошник»
16. Страннолюбський О. «Мазурка»
17. Українські народні пісні «Дударик», «Ніч яка місячна», «Ой, джигуне, джигуне».

П'ЄСИ для бандури

1. Укр.нар пісня «Ой ти дівчино зарученая».
2. О. Олійник Мелодія, в класичному стилі.
3. Л. Фалалєєва Варіації на укр.нар пісню «Бистра вода».
4. Л. Фалалєєва Варіації на укр.нар. пісню «Взяв би я бандуру».
5. Ю.Китастиий Старовинний козачок.
6. Л. Фалалєєва Холонівська полька.
7. Римський-Корсаков «Сумний наспів».

П'ЄСИ для баяна

1. Гуркін В. «Грустная песня»
2. Іванов-Крамської «Вальс»
3. «Іспанський танець» обробка В. Калініна
4. Калінін В. «Маленький іспанець»
5. Каркассі М. «Алегрето»
6. Каркассі М. «Прелюдія»
7. Каруллі Ф. «Вальс»
8. Копенков О. «Качуча»
9. Литовська народна пісня «Добрий мірошник»
10. Страннолюбський О. «Мазурка»
11. Укр. Нар. пісні «Дударик», «Ніч яка місячна», «Ой, джигуне, джигуне».

Основна література

1. Михалюк А.М. Формування виконавської культури майбутніх учителів музики засобами українського фортепіанного мистецтва: навчально-методичний посібник/А.М. Михалюк.-К. : Видавництво Ліра-К, 2016.-220с.
2. Кияновська Л.О. Українська музична культура: навч. посібник/Л.О. Кияновська.- Львів: Тріаді плюс, 2018.-356с.
3. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) .-К. : Освіта України, 2015.-274с.
4. Завалко Катерина Володимирівна. Самовдосконалення вчителя музики: теорія та технологія [Текст] : [монографія] / К. В. Завалко. - Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. - 274 с. - Бібліогр.: с. 251-272.
5. Олексюк О.М., Бондаренко Л.А. Методика викладання музичних дисциплін у вищій школі: навч. посіб./ О.М.Олексюк, Л.А. Бондаренко.-К. : Київ. ун-т і. ім. Б. Грінченка, 2018.-112с.

Додаткова література

1. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Формування професійних навичок і вмінь студентів на заняттях з основного музичного інструмента (фортепіано) : навчально-методичний посібник / Л.І.Гаркуша, О.С.Економова. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. – 100 с.
2. Завалко, Катерина Володимирівна. Методичні засади самовдосконалення майбутнього вчителя музики в процесі навчання гри на скрипці [Текст] : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Завалко Катерина Володимирівна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2015. – 266 с.
3. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник / О.М.Олексюк. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. – 188 с.
4. Пляченко Тетяна Миколаївна (2017) Виховання школярів засобами колективно-інструментального музикування Вісник Черкаського університету (21). С. 89-95.

